

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม
อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี
QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY IN PHON NGAM SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION NONG HAN DISTRICT,
UDON THANI PROVINCE

ชนกานต์ สุกัลป์

Chanakarn Sukan

สุปิ่น สมสาร์

Supan somsarn

คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญ์บัณฑิต

Faculty of Political Sciences, Pitchayabundit University

E-mail: pupa6219@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 31 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 31 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาการวิจัยระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม การวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดชนิดแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิดประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือประชาชน กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม มีชื่อในทะเบียนผู้สูงอายุมีสิทธิรับเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม ตามเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นกลุ่มตัวอย่าง 265 คน โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างหมด 265 คน ในปีงบประมาณ ปีพ.ศ. 2564

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม พบว่า มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผลของแต่ละด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านร่างกาย

2. ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม จากแบบสอบถามปลายเปิด ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ แจกยารักษาโรค และตรวจสุขภาพฟรี ประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุที่บ้าน/จัดสรรเบี้ยยังชีพให้ทั่วถึง เพิ่มอัตราเงินเบี้ยยังชีพ/มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ/ชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์จัดกิจกรรมให้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน เข้าวัด ฟังธรรม/ให้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อการยังชีพโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ/ต้องการเครื่องออกกำลังกาย

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of the research were: 1) to study research on the quality of life of the elderly in Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization. 2) to compare the level of quality of life of the elderly in Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization Classified by personal factors 3) to propose guidelines for improving the quality of life of the elderly in Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization Survey research using closed-ended questionnaires, multiple choice and open-ended questions, the population and the sample were the people. Elderly group aged 60 years and over in Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization There is a name in the registration of the elderly who has the right to receive a living allowance in the Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization area. According to the criteria set by the government, the selection of a specific sample (Purposive sampling) was a sample of 265 people, out of which 265 people were sampled in the fiscal year 2021.

The results of the research were as follows:

1. The level of quality of life of the elderly in Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization found that the overall quality of life was moderate. When considering the results of each aspect, it was found that All aspects were moderate. Sorted in descending order of mean is the sides. social relationship environmental, mental and physical

2. The results of the comparison of the quality of life of the elderly in Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization found that gender, age, marital status, educational level place of residence number of family members and different income The overall quality of life was not significantly different at the .05 level.

3. Results to propose guidelines for improving the quality of life of the elderly in Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization from open-ended questionnaires need to educate about health care Distributing medicines and free annual health check-up for the elderly at home/allocation of subsistence allowance thoroughly Increasing the rate of subsistence allowance/establishing an elderly club/the cremation welfare club, organizing activities to have opportunities to meet and socialize, attend temples, listen to dharma/promote occupations for subsistence, volunteer care for the elderly project/need exercise equipment.

Keywords: Quality of Life, Elderly, Subdistrict Administrative Organization

1. บทนำ

ประเทศไทยอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านโครงสร้างอายุของประชากร ที่มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง (ต้องการการดูแลจากรัฐและครอบครัว) ซึ่งเรื่องนี้เป็นประเด็นท้าทายสำคัญ ที่ประเทศไทยจำเป็นต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีอายุขัยที่ยืนยาวกับสุขภาพที่ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นโอกาสที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้ก้าวหน้า

องค์การสหประชาชาติได้นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็นร้อยละ 20 และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 14 ดังนั้นการก้าวสู่สังคมสูงอายุเป็นปรากฏการณ์ที่ชัดเจนของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21

มีการคาดการณ์ว่าในปี 2583 ประเทศไทยจะมีอัตราส่วนผู้สูงอายุถึง 32.1 % ในปี 2561 ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66.4 ล้านคน โดยมีประชากรวัยทำงาน (15-59 ปี) ร้อยละ 64.7 ประชากรวัยเด็ก (แรกเกิด-14 ปี) ร้อยละ 16.8 ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 16.0 (ข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ) มีการคาดการณ์ว่าในปี 2583 ประเทศไทยจะมีประชากรลดลง เหลือร้อยละ 63.9 แต่มีโครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงอย่างมากคือ มีประชากรวัยทำงาน (15-59 ปี) ร้อยละ 55.1 ประชากรวัยเด็ก (แรกเกิด- 14 ปี) ร้อยละ 12.8 และมีผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 32.1 ทั้งนี้เนื่องจากการมีอัตราการเกิดที่น้อยลง และการพัฒนาทางการแพทย์ที่ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยค่อนข้างมาก เพราะเรามีกลุ่มประชากรวัยทำงานน้อยลง ส่งผลโดยตรงต่อกำลังการผลิตและเศรษฐกิจภายในประเทศ เพราะจะขาดแคลนกำลังคนทั้งในเรื่องของคุณภาพและปริมาณ ทำให้กลุ่มวัยทำงานมีรายได้และค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกัน ทำให้ขาดดุลงบรายได้การบริโภค ขาดเงินออม และไม่สามารถเกื้อหนุนกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุได้ ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาตัวเอง

ปัจจุบันประเทศไทยกำหนดนิยาม ผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นทางการคือผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2546 และประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วตั้งแต่ปี 2550 คือมีประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 โดยใช้อายุตามปีปฏิทินที่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นนิยามที่เป็นทางการของ “ผู้สูงอายุ” ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2546

การเพิ่มขึ้นของประชากรวัยสูงอายุ ทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาด้าน เศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ คือ การที่วัยแรงงานมีรายได้ไม่เพียงพอกับภาระที่ต้องแบกรับเลี้ยงดูวัยสูงอายุ เพราะวัยผู้สูงอายุไม่สามารถทำงานเพื่อหารายได้เหมือนในอดีต จึงทำให้วัยแรงงานต้องหางานเพิ่มขึ้นโดยย้ายถิ่นฐานไปทำงานในตัวเมือง ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมตามมาคือผู้สูงอายุจะถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพังหรือถูกละเลย ขาดที่พึ่ง ขาดคนดูแล ทำให้สภาพจิตใจของผู้สูงอายุเสื่อมลง กล่าวคือ การที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ลำพังหรือถูกละเลย ขาดคนดูแล ทำให้ผู้สูงอายุเหงา รู้สึกหดหู่ บางรายคิดว่าตนเองไร้ค่าหรืออาจทำให้เกิดโรคซึมเศร้าได้ การจัดบริการสาธารณะด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับการสงเคราะห์ การพัฒนา รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนา ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีน้อย เพราะส่วนใหญ่มุ่งเน้นด้านโครงสร้างพื้นฐาน แต่ไม่ได้ดูเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลด้านผู้สูงอายุ จัดให้มีเบี้ยยังชีพรายเดือนแบบขั้นบันไดสำหรับผู้สูงอายุโดยผู้ที่มีอายุ 60-69 ปีจะได้รับ 600 บาท อายุ 70-79 ปี จะได้รับ 700 บาท อายุ 80-89 ปี จะได้รับ 800 บาท และอายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับ 1,000 บาท สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 80 (1)ในปัจจุบันนวัตกรรมทางการแพทย์มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการรู้จักดูแลรักษาสุขภาพ ทำให้มนุษย์มีอายุยืนยาวมากขึ้นกว่าเดิมเป็นผลให้ประชากรวัยสูงอายุหรือคนชรามากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกๆด้าน ทั้งเรื่องสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ อารมณ์ และความคิด เนื่องจาก “ผู้สูงอายุ” เป็นวัยซึ่งมีสารพัดปัจจัยก่อให้เกิดปัญหาต่างๆที่ต้องได้รับการดูแล ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

เนื่องจากคุณภาพชีวิต “ผู้สูงอายุ” ที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม มีความเป็นอยู่ของด้านต่างเช่น เรื่องสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ อารมณ์ และความคิด เป็นวัยซึ่งมีสารพัดปัจจัยก่อให้เกิดปัญหาต่างๆที่ต้องได้รับการดูแล

จากเหตุผลข้างต้น ทำให้ข้าพเจ้าจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง “ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม” อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งข้าพเจ้ารับราชการ อยู่องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นเจ้าพนักงานด้านบริการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ผลของการวิจัยนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบาย แผนกลยุทธ์ ตลอดจนการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงามให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ข้อมูลพื้นฐานตามข้อเท็จจริง อันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนทางเพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการวิจัยระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี จากส่วนที่ขาดหายไป

3. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ตามแนวคิดของ องค์การอนามัยโลก (WHO, 1993) ประกอบด้วย 1) ด้านร่างกาย (Physical domain) 2)ด้านจิตใจ (Psychological domain) 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) และ4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) มาเป็นกรอบแนวคิด

ขอบเขตด้านประชากร คือ ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงามอ.หนองหาน จ.อุดรธานี ซึ่งในทะเบียนผู้สูงอายุมีสิทธิรับเบี้ยยังชีพใน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จ.อุดรธานี ตามเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)เป็นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่าง 265 คนในปีงบประมาณปีพ.ศ. 2564

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้ศึกษาวิจัยได้เริ่มต้นวิเคราะห์ห้องค์ประกอบของข้อมูล ตั้งแต่เดือน มกราคม ถึง มิถุนายน 2565 รวมระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 6 เดือน

4. ประโยชน์ของการวิจัย

ด้านหน่วยงาน

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน นำไปกำหนดเป็นนโยบาย และวางแผนกลยุทธ์การพัฒนาผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ทำให้ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในการรักษาผู้สูงอายุ
3. ทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหานจังหวัดอุดรธานี สุขภาพกายและจิตดีขึ้นสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้

ด้านวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานอื่น ใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม และสามารถที่จะต่อยอดการ วิจัยครั้งต่อไปได้ในท้องถิ่นอื่น ๆ

5. ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คือประชาชน กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ชื่อในทะเบียนผู้สูงอายุมิสิทธิรับเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ตามเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่าง 265 คน โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างหมด 265 คน ในปีงบประมาณ ปีพ.ศ. 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ มีจำนวน 7 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อคำถามด้านละ 5 ข้อ รวมจำนวน 20 ข้อ โดยแบบสอบถามที่ใช้เป็นชนิดเลือกตอบ ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของไลเคิร์ต มีทั้งหมด 5 ระดับ แต่ละระดับให้น้ำหนักคะแนน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของประชาชน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. เพื่อให้การศึกษาครอบคลุมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาวิจัย ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จึงได้สร้างเครื่องมือในการศึกษา

2. การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ คือ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม หรือบันทึกจากแหล่งข้อมูล โดยตรงด้วยวิธีต่างๆ เช่น จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ การสำรวจ การจดบันทึก แล้วสร้างเป็นเครื่องมือแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มของผู้สูงอายุ

3. กำหนดข้อมูลที่ต้องการแล้วทำการทบทวนวรรณกรรม แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย เพื่อศึกษาการประเมินระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ งานวิจัย วารสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4. กำหนดรูปแบบคำถามในแบบสำรวจ โดยคำนึงถึงข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัย เพื่อให้คำถามในแบบสำรวจมีความกระชับรัดกุมชัดเจนเข้าใจและตอบได้ง่าย โดยมีจำนวนคำถามไม่มากนัก เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม อยากรับแบบสอบถาม

5. ร่างแบบสอบถาม โดยนำตัวแปรมาสร้างคำถาม คำนึงความศัพท์เชิงปฏิบัติการ

6. เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ในเนื้อหา ภาษาและความเที่ยงตรงผู้วิจัยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความเที่ยงตรงในเนื้อหา

7. ประมวลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านแล้ว นำมาปรับปรุงแบบสอบถาม เสนอกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกัน 30 คน ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach กำหนดต้องได้ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.72 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามได้ครบตามจำนวน 265 ชุด นำแบบสอบถามทุกฉบับ มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปประมวลผลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านต่างๆ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบเกณฑ์การแปลความหมายที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตาราง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบระดับ โดยจำแนกตาม เพศ, โดยการทดสอบค่าทีแบบ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบระดับ โดยจำแนกตาม เพศ/อายุ /สถานภาพสมรส/ ระดับการศึกษา/สถานที่อยู่อาศัย/จำนวนสมาชิกในครอบครัว/ รายได้ โดยใช้สถิติ (F-test (One-way An ova) โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามี ความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้วิจัยต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ

6. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.11 อายุระหว่าง 60-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.60 สถานภาพ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 49.81 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 40.75 บ้านพักเป็นบ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 87.92 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.51 และมีรายได้/เดือน 1,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.26

2. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อ.หนองหาน จ. อุดรธานี พบว่า มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.25 เมื่อพิจารณาผลของแต่ละด้านพบว่า

ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 3.40 ด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 3.27 ด้านจิตใจ คิดเป็นร้อยละ 3.25 และด้านร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 3.05

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.40 เมื่อพิจารณาผลของแต่ละข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นคือท่านเป็นมิตรกับเพื่อนบ้านและสามารถพึ่งพาช่วยเหลือกันและกัน คิดเป็นร้อยละ 3.53 อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือ ท่านสามารถผูกมิตรและเข้ากับคนอื่นได้ดี คิดเป็นร้อยละ 3.48 อยู่ในระดับปานกลางและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนในครอบครัว และได้รับการดูแล เอาใจใส่ คิดเป็นร้อยละ 3.24 อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.27 เมื่อพิจารณาผลของแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือน/สถานที่อยู่อาศัยในขณะนี้ คิดเป็นร้อยละ 3.52 อยู่ในระดับมากรองลงมาคือท่านสามารถเข้าถึงบริการของรัฐที่จำเป็นอย่างสะดวก คิดเป็นร้อยละ 3.50 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านรู้สึกว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ 2.43 อยู่ในระดับน้อย

ด้านจิตใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ3.25 เมื่อพิจารณาผลของแต่ละข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ท่านรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตามอัตภาพ คิดเป็นร้อยละ 3.57 อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือ ท่านคิดว่าอยากมีชีวิตอยู่ให้ยืนยาวที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง หรือรู้สึกมีความสำคัญต่อคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 2.73 อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านร่างกาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.05 เมื่อพิจารณาผลของแต่ละข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ท่านสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำรงชีวิตประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 3.48 รองลงมา คือ ตั้งแต่ท่านมี อายุ 60 ปี ท่านไม่เคยเจ็บป่วยรุนแรง จนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 3.19 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 2.73

3. ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงน้ำ อ.หนองหาน จ.อุดรธานี พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05ไม่ เป็นไปตามสมมติฐาน

4. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 3 อันดับแรก คือ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ แจกยา รักษาโรค และตรวจสุขภาพฟรีประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุที่บ้าน รองลงมา คือ จัดสรรเบี้ยยังชีพให้ทั่วถึง เพิ่มอัตราเงินเบี้ยยังชีพ และอันดับสุดท้าย คือ มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ/ชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในในองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี จำนวน 265 คนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.11 มีอายุระหว่าง 60-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.60 สถานภาพ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 49.81 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 40.75 บ้านพักเป็นบ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 87.92 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.51 และมีรายได้/เดือน 1,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.26 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพิศ ศรีอินทร์ (2551, หน้า 57-58) เรื่อง ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนรัก อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 239 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 60-64 ปี สถานภาพหม้าย หย่าหรือแยกกันอยู่ ที่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของเจษฎา บุญทา (2545, หน้า 39) เรื่อง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่ต่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 255 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,074.10 บาท สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพรรณ รักษาภักดี (2554, หน้า 75) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราวัยทองนิเวศน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60-70 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณีฎฐา ณ ราช (2555, หน้า 78) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60-65 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.25 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณีฎฐา ณ ราช (2555, หน้า 79) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.12 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของณรงค์ ลี้มจันทร์ทอง (2551, หน้า 54) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเย็น อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โดยรวมระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 81.20 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤษณ์ วงศ์เกิด (2550, หน้า 72) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกระแสบน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า คุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนูญชา หาเคน (2552, หน้า 61) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วาสนา เล่าตง (2555, หน้า 70) เรื่อง ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ

เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี เป็นรายด้าน ก็พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 3.40 ด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 3.27 ด้านจิตใจ คิดเป็นร้อยละ 3.25 และด้านร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 3.05 ตามลำดับ โดยอภิปรายแต่ละด้านดังนี้

- ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า มีความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ 2 ระดับคือ ระดับดีมาก และระดับปานกลาง อันดับแรก คือ ท่านเป็นมิตรกับเพื่อนบ้าน และสามารถพึ่งพาช่วยเหลือกันและกัน อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากชุมชนพระตำหนักนั้นยังมีลักษณะเป็นสังคมชนบทอยู่มากแต่ละชุมชนจะอาศัยอยู่ในลักษณะพึ่งพากัน ย่อมทำให้ผู้สูงอายุทุกคนรู้จักกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ แม้ผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว เนื่องจากบุตรหลานไปทำงานต่างจังหวัดก็ได้อาศัยมิตรไมตรีจากเพื่อนบ้าน ดังเช่น มนัส สุวรรณ (ม.ป.ป., หน้า 5) กล่าวว่า สังคมชนบทเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นสังคมที่มีแต่การแบ่งปันกัน เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญแก่น้ำใจมากกว่าเงินตรา นอกจากนี้ สุพิศ ศรีอินทร์ (2551, หน้า 63) กล่าวว่าสัมพันธ์ภาพสังคมมาจากการเป็นสังคมชนบท ทำให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในสังคมมีอยู่สูง และโดโบรฟ (Dobrof, 1986 อ้างใน ณีภูฏา ณ ราช, 2555, หน้า 43) กล่าวว่า เพื่อนและเพื่อนบ้านเป็นผู้มีบทบาทในทางสังคมแก่ผู้สูงอายุเนื่องจากเพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือได้ในยามต้องการ เพราะผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกหรือผู้ที่มีลูกและญาติ แต่ไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกันมักจะขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน รองลงมา คือ ท่านสามารถผูกมิตรและเข้ากับคนอื่นได้ดี อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ความเสื่อมถอยทางด้านร่างกายทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถทำงานเพื่อหารายได้เหมือนในอดีตจึง ไม่ต้องรับภาระในการหาเลี้ยงครอบครัวตั้งแต่ก่อนทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น ทำให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้ เช่น งานบุญ งานประเพณี กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมที่เทศบาลจัด ผู้สูงอายุ มักได้รับความเคารพ การยอมรับนับถือและเป็นที่ปรึกษาให้ชุมชนอยู่เสมอ ดังเช่น ฉัตรทอง อินทร์นอก (2540, หน้า 88) กล่าวว่า สมาชิกในชุมชนให้การยอมรับนับถือผู้สูงอายุจากความเชื่อว่าเป็นผู้มีประสบการณ์มาก แต่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น สายตา ความจำ การได้ยิน โรคภัยต่างๆ ทำให้ผู้สูงอายุบางรายอาจไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ โอกาสในการพบปะเพื่อนบ้านจึงลดน้อยลงส่งผลกระทบต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้อื่น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ สัมพันธภาพที่ดีของผู้สูงอายุกับคนในครอบครัว และได้รับการดูแล เอาใจใส่ อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก สัมพันธภาพที่ดีกับคนในครอบครัว ตลอดจนการดูแล เอาใจใส่มาจากวิถีชีวิตของสังคมไทยที่ปลูกฝังให้เด็กเคารพผู้ใหญ่ และพึงปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ด้วยความกตัญญู ดูแลเมื่อแก่เฒ่าส่งผลกระทบต่อความผาสุกของผู้สูงอายุ แต่ผู้สูงอายุบางส่วนยังทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวดูแลบุตรหลานเนื่องจากคนในครอบครัวไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ดังเช่น สุกัญญา วชิรเพชรปราณ (2553, หน้า 57) กล่าวว่า ปัจจัยด้านสัมพันธภาพของครอบครัว ส่งผลกระทบต่อความสุขของผู้สูงอายุ ครอบครัวมีบทบาทต่อผู้สูงอายุในการตอบสนองความต้องการและเกื้อหนุนดูแลผู้สูงอายุให้อยู่อย่างมีความสุข จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในตำบลแหมมอยู่ในระดับกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณีภูฏา ณ ราช (2555, หน้า 79) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน

เทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านความสำคัญทางสังคมผู้สูงอายุมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤษณ์ วงศ์เกิด (2550, หน้า 72) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกระแสน อำเภอกาบัง จังหวัดระยอง พบว่า ด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนูญญา หาเคน (2552, หน้า 50) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า สิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า คุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุมีอยู่ 3 ระดับ คือระดับมาก ระดับปานกลางและระดับน้อย อันดับแรก คือ ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือน/สถานที่อยู่อาศัยในขณะนี้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมนั้นมีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ สภาพบ้านเรือน/สถานที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีความเหมาะสม ตามสภาพเศรษฐกิจซึ่งผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการปลูกสร้างหรืออยู่อาศัยมาก่อนแก่ชราจึงยังมีความพอใจอยู่มากและได้อาศัยอยู่กับครอบครัว เพราะจากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน และที่พักอาศัยเป็นบ้านของตนเอง รองลงมา คือ ท่านสามารถเข้าถึงบริการของรัฐที่จำเป็นอย่างสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ที่พักอาศัยอยู่ใกล้กับสถานบริการของรัฐที่จำเป็น สถานบริการโรงพยาบาลชุมชนมีที่ชุมชนและสายด่วน 1669 และผู้นำชุมชนช่วยอำนวยความสะดวกให้อยู่เสมอ ทำให้การเข้าถึงบริการของรัฐที่จำเป็นมีความสะดวก ทั้งนี้ ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงน้ำเป็นศูนย์รวมชุมชนและมีผู้นำชุมชนยังได้ส่งเสริมการพัฒนาทำความสะอาดหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอเพื่อสุขอนามัย และปรับภูมิทัศน์ของบ้านเรือนให้มีความสะอาดโดยและกองอนามัยสิ่งแวดล้อมของ ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงน้ำเป็นผู้ดูแลความสะอาดตลอดเวลา ผู้สูงอายุและคนในชุมชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก ปัญหาอาชญากรรมที่เริ่มแพร่ระบาดในชุมชน การลักขโมย หรือปัญหาการหลอกลวงผู้สูงอายุที่อยู่บ้านตามลำพัง จากผลการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณิชฐา ณ ราช (2555, หน้า 79) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม ผู้สูงอายุมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤษณ์ วงศ์เกิด (2550, หน้า 72) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลกระแสน อำเภอกาบัง จังหวัดระยอง พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนูญญา หาเคน (2552, หน้า 51) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านจิตใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า คุณภาพด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีอยู่ 2 ระดับ คือระดับดีมาก และระดับปานกลาง อันดับแรก คือ ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตามอัตภาพ อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจาก ผู้สูงอายุยอมรับในภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายที่จะต้องเข้าสู่ชราว่าเป็นเรื่องธรรมชาติที่ต้องเผชิญ การที่ยังมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นภาระให้แก่ผู้อื่น บางรายยังทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว หารายได้เลี้ยงครอบครัวได้ จึงรู้สึก

พอใจภาคภูมิใจในตนเอง ดังเช่น ญัตติฐา ณ ราช (2555, หน้า 81) กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีความพอใจในการดำรงชีวิตและมีความภูมิใจในการทำอะไรได้ด้วยตนเองได้เสมอ และ มิลเลอร์ และ ไอริส (Miller and Iris , 2002, pp. 249–267 อ้างใน ทิพย์อรุณ สมภู, 2552, หน้า 75) กล่าวว่า ร่างกายและจิตใจมีความสัมพันธ์กัน เพราะหากสภาพร่างกายมีความเจ็บป่วย จิตใจก็จะเป็นทุกข์ตามไปด้วย รองลงมา คือ ท่านคิดว่าอยากมีชีวิตอยู่ให้ยืนยาวที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ การแสดงออกทางอารมณ์ลักษณะของความท้อแท้ ใจน้อย หงุดหงิดง่าย โกรธง่าย และซึมเศร้า เกิดความวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ ความต้องการให้ครอบครัวดูแลเอาใจใส่ ดูแลเมื่อเจ็บป่วย และมีรายได้ที่เพียงพอต่อการยังชีพ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับครอบครัว มีคู่สมรส จะไม่รู้สึกรำคาญและว่าเหว่ เนื่องจากคู่สมรสและสมาชิกในครอบครัวจะช่วยประคับประคองสภาพจิตใจ ช่วยรักษาสมดุลของจิตใจและอารมณ์ได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นริศรา นุ่นชูผล (2553, หน้า 74) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาในตำบลหนองช้างแล่น อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพังหรืออยู่กับญาติมีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตต่ำกว่าผู้ที่อาศัยอยู่กับครอบครัว บุตร หลาน เนื่องจากขาดผู้คอยดูแลเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญต่อความผาสุกของผู้สูงอายุและความต้องการอยากมีชีวิตที่ยืนยาว ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง หรือรู้สึกมีความสำคัญต่อคนในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก การเป็นที่ยอมรับนับถือของครอบครัว บุตรหลาน ชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุ ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง หรือรู้สึกตนมีความสำคัญ ดังเช่น ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ข้อ 4 ระบุไว้ว่า ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม , คู่มือปฏิญญาผู้สูงอายุไทย, 2542, หน้า 2) ดังนั้นชุมชนและหน่วยงานของรัฐ ควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนให้แก่ชุมชนและเยาวชน อย่างเหมาะสม ยกย่องผู้สูงอายุที่มีความองค์ความรู้ สร้างความภาคภูมิใจและให้เล็งเห็นถึงควมมีคุณค่าแห่งตน การศึกษาครั้งนี้พบว่า ด้านจิตใจของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัตติฐา ณ ราช (2555, หน้า 79) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านจิตใจผู้สูงอายุมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง และผลการศึกษาของ กฤษณ์ วงศ์เกิด (2550, หน้า 72) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกระแสน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า ด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

- ด้านร่างกาย ของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง อันดับแรก คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจาก ธรรมชาติของผู้สูงอายุย่อมมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เสื่อมถอยลงแต่จากการศึกษาที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-64 ปีซึ่งเป็นผู้สูงอายุในระยะเริ่มต้น ทำให้ยังมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงดี สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แต่ผู้สูงอายุอาจมีความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพน้อย เพราะส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ทั้งยังมีความเชื่อตามแนวทางของตนเอง ความเชื่อ

ดั้งเดิม หรือทางไสยศาสตร์อยู่บ้าง อาจจะทำให้มีปัญหาสุขภาพตามมา รองลงมา คือ ตั้งแต่ท่านมี อายุ 60 ปี ท่านไม่เคยเจ็บป่วยรุนแรง จนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เนื่องจาก ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลของรัฐในชุมชนได้อย่างสะดวก การรักษาพยาบาลแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย มีอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานในทุกหมู่บ้านคอยให้คำแนะนำอยู่เสมอ การทำงานเล็กๆ น้อยๆ อยู่เป็นประจำก็เป็นการออกกำลังกายอีกทางหนึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพ แต่การรับรู้กลิ่นและรสลดลง การเปลี่ยนแปลงของระบบทางเดินอาหาร การย่อยและการดูดซึมไม่ดี เกิดอาการท้องอืด แน่นท้องและอาจรู้สึกเบื่ออาหารทำให้เกิดการบริโภคที่ไม่ถูกสัดส่วนเกิดภาวะบริโภคเกินหรือขาดสารอาหารได้ ดังนั้นครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญในการจัดหาอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ครบถ้วน เพียงพอในแต่ละวันให้แก่ผู้สูงอายุส่วนอันดับสุดท้าย คือ ท่านได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจาก ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว การไม่เห็นถึงความสำคัญของการตรวจสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุไม่สนใจเอาใส่ด้านสุขภาพ และมักจะไม่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ดังนั้นหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ควรออกตรวจสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี ให้ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพ แจกจ่ายยารักษาโรค เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ ลดความวิตกกังวลของผู้สูงอายุลง ให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข การศึกษาครั้งนี้พบว่า ด้านร่างกายของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพิศ ศรีอินทร์ (2551, หน้า 59) เรื่อง ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนรัก อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริพรรณ รักษาภักดี (2554, หน้า 76) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราวัยทองนิเวศน์ พบว่า มีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมด้านร่างกายระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนูญชา หาเคน (2552, หน้า 48) เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวมอญเกราะเกิร์ต จังหวัดนนทบุรี

8. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงามองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี สามารถสรุปและเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1.1 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงามองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ควรจัดกิจกรรมนันทนาการในโอกาสต่างๆ เช่น วันผู้สูงอายุ กิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม เป็นประจำทุกปี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน รวมถึงจัดบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกในการเดินทางมาร่วมกิจกรรมได้ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ/ชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์เพื่อให้ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ควรให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ โดยจัดสรรงบประมาณ ปรับปรุง/สร้างห้องสุขาตามมาตรฐานเหมาะสมกับการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุที่ขาดแคลนฐานะยากจน ปรับปรุง

สำนักงาน/สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ส่งเสริม อบรมให้ความรู้กับผู้สูงอายุและคนในครอบครัวในการสร้างสุขภาพจิต สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

1.3 ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุนับเป็นทรัพยากรที่มีค่า จึงควรจัดศูนย์การเรียนรู้เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาเหล่านี้และให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ชุมชน สร้างความภาคภูมิใจ และควรมีค่าตอบแทนให้ตามความเหมาะสม ส่งเสริมกิจกรรมฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้เล็กน้อยๆ เพื่อการยังชีพ จัดให้มีกิจกรรมแพทย์แผนไทย เช่น การนวด การอบสมุนไพร เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความเพลิดเพลินและเป็นการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้บุตรหลานหันมาดูแลเอาใจในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้มากขึ้น

1.4 ด้านร่างกาย ในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์งาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี และหน่วยงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ ควรสำรวจผู้สูงอายุในทุกชุมชนด้านสุขภาพพื้นฐาน มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุและคนในครอบครัว เพื่อให้สามารถดูแลตนเองและปฏิบัติตนต่อผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง แจกยารักษาโรคและตรวจสุขภาพฟรีประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุที่บ้าน จัดทำโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำเนินชีวิตจัดสรรงบประมาณวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน และไม่สามารถเดินได้ด้วยตนเอง เช่น รถเข็น ไม้เท้า จัดหาเครื่องออกกำลังกายให้แก่ทุกหมู่บ้านเพื่อสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุและคนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในพื้นที่อื่นให้กว้างขวางมากขึ้น เพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จของชุมชนได้ข้อมูลที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ในการศึกษาเพื่อการเปรียบเทียบต่อไป

2.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์งาม องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์งาม อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ความต้องการขั้นพื้นที่แท้จริง

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากลุ่มตัวอย่างแบบเจาะลึกในเรื่องความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้ได้ข้อมูลในวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ตามความต้องการอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. (2542). **คู่มือปฎิบัติผู้สูงอายุไทย**. กรุงเทพมหานคร: กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

กฤษณ์ วงศ์เกิด. (2550). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกระแสน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง**. ปรินญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ณัฐภา ฐ ราช. (2555). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองหนองปรืออำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี**. ปรินญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดวงใจ คำคง, (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลลำสินธุ์ อำเภอสรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง**. ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ. มหาวิทยาลัยทักษิณ

มนัญญา หาเคน. (2552). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. ปรินญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันเกษม

มนัส สุวรรณ. (ม.ป.ป.). **ชนบทกับปัญหาความยากจน : มุมมองเชิงมนุษยนิเวศวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: กรมการ พัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

World Health Organization. (1993). **Global Strategy for Health for All by the Year 2000**. Geneva (Health for All) Series No. 6.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics : an introductory analysis. (3rd ed.)**. New York : Harper and Row Publishers.